

erityisasiantuntija Helinä Tiura-Virta

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 182/2025 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisilain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

1 Esityksen tausta ja tavoitteet

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus vahvistaa rikostorjuntaa kansalaisten turvallisuuden ja viranomaisia kohtaan koetun luottamuksen lisäämiseksi. Hallitus varmistaa, että muun muassa poliisilaki (872/2011) tukee rikostorjuntaa riittävällä tavalla. Hallitusohjelman mukaan tietojenvaihdon esteitä rikostorjunnassa poistetaan ja lisätään poliisin mahdollisuuksia luovuttaa eri viranomaisille salassa pidettäviä tietoja muun muassa rikosten estämiseksi ja turvallisuuden takaamiseksi. Lisäksi hallinnollista rikostorjuntaa koskevaa lainsäädäntöä kehitetään tukemaan niitä tarpeita, joita viranomaistoiminnan täysipainoinen ja tuloksekas toteuttaminen edellyttää. Hallitusohjelman mukaan hallitus on myös sitoutunut ottamaan käyttöön tarvittavat keinot nuoriso- ja jengirikollisuuden määrätietoiseksi torjumiseksi ja vähentämiseksi. Hallitusohjelman mukaan muun muassa viranomaisten välistä tietojenvaihtoa helpotetaan ja tuodaan Ruotsin jengirikollisuuteen keskittyvän viranomaisyhteistyöryhmien parhaat käytännöt Suomeen. Esityksellä toteutetaan näitä hallitusohjelman tavoitteita.

Hallintovaliokunta on kiinnittänyt sisäisen turvallisuuden selontekoa (VNS 4/2021 vp) koskevassa mietinnössään huomiota viranomaisten välisen tiedonkulkuun liittyviin haasteisiin ja pitänyt välttämättömänä, että toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään kaikki olennainen tieto, jota tarvitaan sisäisen turvallisuuden erilaisiin uhkiin varautumiseksi, uhkatilanteiden ennalta ehkäisemiseksi ja sujuvan viranomaisyhteistyön varmistamiseksi (HaVM 19/2021 vp).

Esityksen tavoitteena on, että poliisilain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019, poliisin henkilötietolaki) sääntely mahdollistaisi tehokkaan ja toimivan tiedonvaihdon poliisin ja muiden viranomaisten sekä poliisin ja yksityisten tahojen välillä erityisesti rikostorjunnan tehostamiseksi ja yhteiskunnan turvallisuuden takaamiseksi. Sääntelyn tulisi vastata paremmin poliisin nykyisen toimintaympäristön vaatimuksia. Tavoitteena on parantaa poliisin mahdollisuuksia luovuttaa eri viranomaisille salassa pidettäviä tietoja ja varmistaa, että poliisin kansallista tiedonvaihtoa koskevat säännökset tukisivat viranomaisyhteistyötä ja erityisesti hallinnollisen rikostorjunnan tarpeita.

Poliisin mahdollisuuksia luovuttaa tietoja myös omasta aloitteestaan selvennettäisiin, ja varmistettaisiin, että sääntely mahdollistaisi riittävissä määrin tietojen luovuttamisen myös yksityisille tahoille. Lisäksi tavoitteena on selkeyttää poliisin tiedonsaantia sosiaali- ja terveydenhuollosta muun muassa rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi ja selvittämiseksi sekä kadonneiden löytämiseksi. Esityksen tavoitteena on myös selkeyttää ja ajantasaistaa poliisilain ja poliisin henkilötietolain kansallista tiedonvaihtoa koskevaa sääntelyä siten, että sääntelyssä huomioitaisiin paremmin voimassa oleva yleislainsäädäntö. Rajavartiolaitosta, Tullia, Puolustusvoimia ja Maahanmuuttovirastoa koskevaan

sääntelyyn esitetyt muutokset tukisivat niin ikään yllä mainittuja tavoitteita näiden viranomaisten toiminnan näkökulmasta.

2 Esityksen keskeinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi poliisilakia, poliisin henkilötietolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia (639/2019, Rajavartiolaitoksen henkilötietolaki), rajavartiolaitoksen hallinnosta annettua lakia (577/2005, rajavartiolaitoksen hallintolaki), rikostorjunnasta Tullissa annettua lakia (623/2015, Tullin rikostorjuntalaki), henkilötietojen käsittelystä Tullissa annettua lakia (650/2019, Tullin henkilötietolaki), sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettua lakia (89/2025), puolustusvoimista annettua lakia (551/2007), henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (332/2019) sekä henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia (615/2020, maahanmuuttohallinnon henkilötietolaki).

Esitetty sääntely on merkityksellinen erityisesti perustuslain 7 §:ssä säädetyn oikeuden elämään sekä henkilökohtaiseen vapauteen, koskemattomuuteen ja turvallisuuteen kannalta sekä 10 §:ssä säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

2.1 Tiedonsaanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä

Poliisilain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyä poliisin oikeutta saada tietoja salassapitosääntelyn estämättä yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä täsmennettäisiin lisäämällä tiedonsaantioikeus myös rikosten paljastamiseksi ja rikosten ennalta estämiseksi. Tällä täsmennyksellä muutettaisiin pykälä vastaamaan johdonmukaisesti poliisilain 1 luvun 1 §:n tehtäväsäännöstä. Rikoksen paljastamisen lisäämisellä 1 momentin tiedonsaantitarkoituksiin yhdenmukaistettaisiin tältä osin myös poliisin tiedonsaantia koskevaa sääntelyä Tullin ja Rajavartiolaitoksen sääntelyn kanssa. Poliisi on yleistoimivaltainen esitutkintaviranomainen eikä ole perusteltua, että poliisin tiedonsaantioikeus on tältä osin suppeampi kuin muilla esitutkintaviranomaisilla.

Momenttiin lisättäisiin myös tiedonsaantioikeus henkeä tai terveyttä uhkaavan vaaran torjumiseksi. Vaaratilanteissa poliisin tavoitteena on selvittää vaaraa aiheuttavan tai vaarassa olevan henkilön tai henkilöiden henkilöllisyys ja paikantaa kyseinen henkilö tai henkilöt. Poliisin tiedonsaanti yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä mahdollistettaisiin myös tilanteissa, joissa poliisi tarvitsee tietoja pidätettäväksi, vangittavaksi tai kiinniotettavaksi määrätyn etsintäkuulutetun tavoittamiseksi. Esimerkkejä ovat tilanteet, joissa poliisi pyytäisi etsintäkuulutetun henkilön pankkikortin käyttötietoja, kun henkilö on jäänyt palaamatta vankilomalta, henkilö on poistunut luvatta avovankilasta tai henkilö ei ole ilmoittautunut suorittamaan vankeusrangaistusta.

Poliisilain 4 luvun 3 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä muutettaisiin siten, että poliisilla olisi yksittäistapauksessa oikeus pyynnöstä saada viestinnän välittäjältä tai tietoyhteiskunnan palvelun tarjoajalta yhteystiedot sellaisesta teleosoitteesta, jota ei mainita julkisessa luettelossa, taikka teleosoitteen tai telepäätelaitteen yksilöivät tiedot tai palvelun käyttäjän tai tilaajan tunnistamiseksi tarpeelliset tiedot, jos tiedot ovat tarpeen poliisille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi. Tämän muutostarpeen taustalla on poliisin toimintaympäristön muutos. Erityisesti yhteiskunnan digitalisaatio ja siihen liittyvä teknologinen kehitys ovat johtaneet siihen, että nykyinen sääntely ei enää kaikilta osin vastaa käytännön tarpeisiin.

Kyseisen momentin nojalla poliisilla olisi mahdollisuus pyytää tietoja laajemmalla joukolta kuin voimassa olevan lain perusteella. Viestinnän välittäjä ja tietoyhteiskunnan palvelun tarjoaja määritellään

sähköisen viestinnän palveluista annetun lain (917/2014) 3 §:ssä. Poliisi voisi poliisilain 4 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla saada henkilöllisyyden selvittämiseksi tarpeellisia tietoja ja tietyn henkilön yhteystietoja. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi IP-osoitteet. IP-osoitteet sekä yhteysnumerot ja niihin liittyvät tiedot ovat ratkaisevia esimerkiksi rikostutkinnoissa, joissa epäillyn henkilöllisyys ei ole tiedossa. Tiedonsaanti on rajattu yksittäiseen tapaukseen eikä mahdollista esimerkiksi tietojen säännönmuokausta siirtämistä. Muutoksella selvennettäisiin nykytilaa ja käytännössä kyse olisi vastaavanlaisista tiedosta, joita poliisi saa jo nykyisen sääntelyn nojalla.

Huomioiden esitettyjen tiedonsaannin tarkoitusten merkitys yhteiskunnalle tai yksityisen henkilön hengelle tai terveydelle sekä se, että kysymys ei lähtökohtaisesti ole arkaluonteisista tiedoista, poliisilain 4 luvun 3 §:ään esitetyn sääntelyn poikkeusta käyttötarkoitussidonnaisuuteen voidaan pitää täsmällisenä ja vähäisenä. Poliisin pyytämät tiedot voivat sisältää erityisiä henkilötietoryhmiä tai arkaluonteisia tietoja, mutta lähtökohtaisesti kysymys on muista tiedoista. Rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen liittyvät suojeltavat oikeushyvät huomioon ottaen voidaan pitää oikeasuhtaisena, että poliisi voi tällaisten tavoitteiden kannalta pyytää tarpeellisia tietoja yksityiseltä taholta, vaikka tällaisella tiedonsaannilla puututaan yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan. Ilman tällaista oikeutta poliisin voisi olla erittäin vaikeaa hoitaa perustehtäviään.

Poliisille säädettäisiin uutena asiana mahdollisuus tehostaa tietopyyntöään määräämällä uhkasakko. Lisäksi säädettäisiin poliisin tiedonsaannin maksuttomuudesta.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 20 §:ään ja Tullin rikostorjuntalain 2 luvun 14 §:ään säädettäisiin Rajavartiolaitokselle ja Tullille pääosin saman sisältöiset tiedonsaantioikeudet yksityiseltä yhteisöltä tai henkilöltä. Pääesikunnalle säädettäisiin saman sisältöinen tiedonsaantioikeus sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annetun lain 112 §:ään.

2.2 Tiedonsaanti sosiaali- ja terveydenhuollosta

Uutena sääntelynä säädettäisiin poliisilain 4 luvun 5 §, joka koskisi poliisin oikeutta saada päällystöön kuuluvan poliisimiehen pyynnöstä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetussa laissa (703/2023, asiakastietolaki) tarkoitettua palvelunantajalta tai sen tehtäviä suorittavalta henkilöltä salassapitosäännösten estämättä tieto henkilön läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajan toimitiloissa tietyinä aikoina ja tieto läsnäolleen henkilön henkilöllisyydestä. Tiedonsaantioikeus edellyttäisi, että tiedot ovat välttämättömiä pykälässä säädettyihin käyttötarkoituksiin. Säännös mahdollistaisi vain tiedonsaannin pyynnöstä eikä oma-aloitteista tietojen antamista sosiaali- ja terveydenhuollosta. Pyydettävät tiedot on rajattu henkilöllisyystietoon ja yksittäiseen läsnäoloa koskevaan tietoon, joka ei voi koskea henkilön käyntihistoriaa tai tulevia käyntejä sosiaali- tai terveydenhuollossa.

Ensinnäkin poliisi voisi saada välttämättömän tiedon sellaisen rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi, josta laissa säädetty ankarin rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Vankeusuhkaisista rikoksista useat ovat sellaisia, joiden selvittämisen intressi on merkittävä ottaen huomioon teon kohteeksi joutuneen perusoikeuksien loukkaus. Koska saatava tieto on hyvin rajallinen eikä kysymys ole todistamisesta, kynnys on asetettu alemmas kuin oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 14 §:n säännöksessä, jonka mukaan terveydenhuollon ammattihenkilö ei voi todistaa terveyttä koskevasta arkaluonteisesta tiedosta ilman henkilön suostumusta tai jos kysymys ei ole sellaisen rikoksen selvittämisestä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään 6 vuotta vankeutta.

Toiseksi välttämättömän tiedon voisi saada paljastettaessa ja selvitettäessä säännöksessä erikseen mainittuja rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on alle 2 vuotta vankeutta. Tällaisia rikoksia ovat ensinnäkin henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset, jotka jäävät 2 vuoden rangaistumaksimin alle. Rikoslain (RL) 20 ja 21 lukujen rikokset loukkaavat perustuslain 7 §:ssä säädettyjä perusoikeuksia. Näiden rikosten uhrien kokema haitta ja kärsimys voi olla hyvinkin vakavaa. Siten on arvioitu oikeasuhtaiseksi, että sellainen rajattu tieto kuin henkilön henkilöllisyystieto ja tieto läsnäolosta sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilassa tiettyinä yksittäisenä ajankohtana voidaan luovuttaa poliisille tällaisen rikoksen paljastamiseksi ja selvittämiseksi.

Liikenne rikoksista säännöksessä olisi erikseen mainittu liikenneturvallisuuden vaarantaminen ja rattijuopumus (RL 23 luvun 1 ja 3 §). Liikenne rikokset voivat johtaa helposti uhrin kuolemaan tai vakavaan loukkaantumiseen, mikä merkitsee erityisen merkittävää perustuslain 7 §:n oikeuksien loukkaamista. Näiden rikosten törkeissä tekemuodoissa enimmäisrangaistus on 2 vuotta vankeutta, joten niiden osalta tietoja voisi saada jo 1 kohdan pääsäännön nojalla. Rikoksen selvittämisen alkuvaiheessa olevien tietojen perusteella ei kuitenkaan välttämättä ole selvää, onko kyse törkeästä tekemuodosta. Tekijöiden tavoittaminen ja teon uusimisen estäminen on sen vuoksi sekä uhrin yksityisen edun että painavan yleisen edun kannalta tärkeää.

Kolmanneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto säännöksessä nimenomaisesti mainittujen alle 2 vuoden rangaistumaksimin alle jäävien rikosten paljastamiseksi ja selvittämiseksi, kun tällaiset rikokset kohdistuisivat sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajaan tai siellä asioivaan tai työskentelevään henkilöön. Asioivilla henkilöillä viitattaisiin tässä lainkohdassa kehen tahansa henkilöön, joka on ollut läsnä sosiaali- tai terveydenhuollon palveluntarjoajan toimitiloissa. Tällaisia rikoksia olisivat järjestystä ylläpitävän henkilön vastustaminen (RL 17:6), varkaus, näpistys ja kavallus (RL 28 luvun 1, 3 ja 4 §), vahingonteko (RL 35 luvun 1 §) sekä toisen vakavaan vahingoittamiseen soveltuvan esineen tai aineen hallussapito (RL 41 luvun 7 §). Sosiaali- ja terveydenhuollon toimitiloissa asioivilla ja työskentelevillä henkilöillä on oikeus odottaa, että tällaisissa toimitiloissa on turvallista asioida ja työskennellä eikä ole epäselvyyttä siitä, että jos rikos siellä tapahtuisi, viranomaisilla olisi mahdollisuus puuttua siihen kuten muuallakin tapahtuviin rikoksiin. Vaikka kyseisten rikosten rangaistusasteikko on matala, ne liittyvät tällaisessa asiayhteydessä korostetusti muiden ihmisten oikeuksiin, koska tällaisissa toimitiloissa on tyypillisesti haavoittuvassa asemassa olevia henkilöitä, muun muassa vanhuksia, lapsia, sairaita tai raskaana olevia henkilöitä, joilla tulee olla oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunsa ilman pelkoa asioinnin turvattomuudesta. Toimitiloissa asioivien turvallisuuden lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöillä tulisi olla turvallinen työympäristö ja mahdollisuus kääntyä poliisin puoleen myös tällaisten lievempien rikosepäilyjen osalta.

Neljänneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi tai rikosten ennalta estämiseksi, jos henkilö aiheuttaa käytöksellään sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntarjoajan toimitiloissa henkeä, terveyttä tai omaisuutta uhkaavan vaaran. Tässä tiedonsaantioikeudessa on niin ikään kysymys siitä, että julkisen vallan tulee voida turvata sosiaali- ja terveydenhuollon toimitilojen turvallisuus, joka on tärkeä muun muassa haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden palveluiden kannalta. Säännöksen avulla poliisin mahdollisuudet estää ennalta vaaratilanteet lisääntyisivät, kun poliisi voisi saada tiedon vaarallisen henkilön henkilöllisyydestä ja läsnäolosta pyytämällä tätä tietoa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökunnalta sen jälkeen, kun esimerkiksi toimitiloissa asioiva olisi tehnyt ilmoituksen.

Viidenneksi poliisilla olisi oikeus saada välttämätön tieto kansallisen turvallisuuden suojaamiseksi sitä vakavasti uhkaavalta toiminnalta. Säännös viittaa suojelupoliisin toimintaan. Tiedonsaantioikeuden tarkoituksena olisi turvata suojelupoliisin tiedonsaanti siviilitiedustelun kohteena olevan henkilön tunnistamisen tai tavoittamisen taikka tällaisen henkilön liikkumisen selvittämisen tarkoituksessa

silloin kun tämä on välttämätöntä poliisilain 5 a luvun 3 §:ssä tarkoitetun kansallista turvallisuutta vakavasti uhkaavan toiminnan torjumiseksi. Tällainen tarve voi liittyä esimerkiksi terrorismintorjunnan kohdehenkilön paikantamiseen. Lakisääteinen tietojensaanti sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta puuttuu yksityisyyteen vähemmän kuin esimerkiksi suojelupoliisin käytössä olevat salaiset tiedonhankintakeinot. Tietojensaantia pykälässä tarkoitetuista tiedoista voidaan pitää oikeasuhtaisena ottaen huomioon kansallisen turvallisuuden merkitys valtion keskeisenä suojattavana oikeushyvinä.

Kuudenneksi poliisilla olisi oikeus saada tieto, jos se on välttämätön henkilön tavoittamiseksi vankeusrangaistuksen täytäntöönpanoa tai rikosasian vastaajan tuomioistuimeen noutamista varten. Käytännössä näissä tilanteissa tietoa pyytäisi yleensä poliisi, joka tavoittelee etsintäkuulutettua henkilöä. Kun henkilöä etsitään tuomion täytäntöönpanoa varten, henkilö on tuomittu rikoksesta vankeuteen. Rikosseuraamuslaitos voi etsintäkuuluttaa tuomitun tai vangin eri tilanteissa. Tuomioistuimeen noutamisessa kyse on puolestaan tilanteista, joissa tuomioistuin on määrännyt henkilön tuotavaksi oikeuden istuntoon. Yleisen edun ja oikeusjärjestelmän tehokkuuden kannalta on tärkeää, että etsintäkuulutetut tavoitetaan säännöksen tarkoittamissa yhteyksissä.

Seitsemänneksi poliisilla olisi oikeus saada tieto, jos se olisi välttämätön kadonneen tai kadonneeksi epäillyn tai mahdollisesti hengen tai terveyden vaarassa olevan henkilön löytämiseksi. Nykyinen oikeustila on tältä osin epäselvä ja on aiheuttanut toisistaan poikkeavia tulkintoja. Sääntely olisi nykytilaa selkeyttävää. Tiedolla on suuri merkitys sen kannalta, että poliisi, muut viranomaiset ja vapaaehtoiset eivät joudu sitomaan etsintätoimenpiteisiin merkittäviä resursseja, jos henkilön tiedetään olevan turvassa esimerkiksi sairaalassa. Poliisi ei lähtökohtaisesti kerro muille, missä henkilö on, vaikka poliisi saisi olinpaikasta tiedon. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa kadonnut on esimerkiksi lapsi tai huonokuntoinen vanhus.

Esitettyjä poliisin tiedonsaantioikeuksia sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalta voidaan pitää vähäisinä poikkeuksina käyttötarkoitussidonnaisuuteen, koska sääntely on tarkkarajaista ja täsmällistä ja koska kysymys on aina yksittäisistä tietopyyntötilanteista. Kaikkiin mainitun sääntelyn käyttötarkoituksiin liittyvät niin ikään painavat yleiset tai yksityiset edut. Poliisin tietopyynnot pykälän mukaisissa tarkoituksissa eivät muodosta kyseisten tietojen säännöllistä tai merkittävää käyttötapaa vaan liittyvät yksittäisiin tilanteisiin. Poliisilain esitetyn 4 luvun 5 §:n mukainen tiedonsaantioikeus koskee erityisiä henkilötietoryhmiä ja arkaluonteisia tietoja. Esitettyssä sääntelyssä luovutettava tieto rajataan kuitenkin tarkasti. Siten mainittu sääntely ei aiheuta riskiä siitä, että henkilön terveyttä koskevia tietoja luovutettaisiin poliisille laajasti tai säännöllisesti.

Rajavartiolaitoksen henkilötietolain 20 a §:ään ja Tullin rikostorjuntalain 2 luvun 14 a §:ään säädettäisiin Rajavartiolaitokselle ja Tullille osin vastaavat tiedonsaantioikeudet, mutta suppeammin. Rajavartiolaitoksella ja Tullilla olisi tiedonsaantioikeus näissä tilanteissa ainoastaan sellaisten rikosten paljastamiseksi ja selvittämiseksi, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta. Kysymys olisi tällöin kyseisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvasta rikosten paljastamisesta ja selvittämisestä. Rajavartiolaitoksen osalta kyseeseen voisivat tulla esimerkiksi laittoman maahantulon järjestämisrikokset (RL 17 luvun 8 ja 8 a §), ihmiskaupparikokset (RL 25 luvun 3 ja 3 a §), väärennysrikokset (RL 33 luvun 1 ja 2 §) ja muut vapauteen kohdistuvat rikokset (RL 25 luku). Tullin osalta voi olla kysymys esimerkiksi tullirikokseksi katsottavien huumausainerikosten (RL 50 luvun 1 ja 2 §), salakuljetuksen (RL 46 luvun 4 §), törkeän tulliselvitysrikoksen (RL 46 luvun 8 §) ja pakoterikosten (RL 46 luvun 3a ja 3b §) osalta.

2.3 Tiedon luovuttaminen

Poliisilain 7 luvun 2 §:n sääntelyä poliisin tiedon luovuttamisesta täsmennettäisiin. Pykälässä säädetäisiin nimenomaisesti, että tiedot voidaan luovuttaa pyynnöstä tai oma-aloitteisesti, millä täsmennettäisiin nykytilaa. Toinen muutos nykytilaan olisi, että päätöksen tietojen luovuttamisesta poliisilain 7 luvun 2 §:n 1–3 momenttien nojalla tekisi päälystöön kuuluva poliisimies. Muu poliisimies voisi ilman päälystöön kuuluvan poliisimiehen päätöstä luovuttaa tietoja silloin, kun tietojen välitön luovuttaminen olisi asian kiireellisyys vuoksi välttämätöntä. Pykälää täsmennettäisiin lisäksi siten, että säännöksestä kävisi selvästi ilmi, että tietojen luovuttaminen olisi kyseisen säännöksen nojalla mahdollista sekä poliisille että muulle viranomaiselle tai julkista tehtävää hoitavalle kuuluvan tehtävän vuoksi.

Poliisille lisättäisiin mahdollisuus luovuttaa tietoja tärkeän yleisen ja yksityisen edun vuoksi silloin, kun se on välttämätöntä. Muutos merkitsisi poliisin mahdollisuuksia luovuttaa tietoja esimerkiksi hallinnollisen rikostorjunnan tilanteissa ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevassa yhteistyössä. Tällaisia tarkoituksia voidaan pitää tärkeän yleisen edun mukaisina tarkoituksina. Poliisi voisi säännöksen nojalla esimerkiksi ilmoittaa kunnalle, että sen omistama kiinteistö on vuokrattu toimijoille, joita epäillään kytköksistä järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Yksityinen etu merkitsisi esimerkiksi poliisin mahdollisuutta varoittaa henkilöä tai henkilöitä, jotka voivat olla vaarassa joutua rikoksen uhriksi.

Poliisilain 7 luvun 2 §:ään säädettäisiin uutena säännöksenä, että poliisi saisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tietoja yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta annetussa laissa (310/2025) tarkoitetulle kriittiselle toimijalle tai kyberturvallisuuslain (124/2025) 3 §:ssä tarkoitetulle toimijalle, jos tietojen luovuttaminen on tarpeen poliisille tai kyseiselle toimijalle kuuluvan kriittisen infrastruktuurin suojaamiseen tai häiriönsietokyvyn parantamiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Kriittiset toimialat määritellään yllä mainitussa laissa, ja ministeriöiden tehtävä on määritellä tarkemmin kriittiset toimijat.

Esityksessä on arvioitu poliisilain 7 luvun 2 §:ää koskevan käyttötarkoitussidonnaisuuden osalta, että poliisin luovuttama tieto saattaa olla kerätty erilaisiin tarkoituksiin kuin mihin se pykälän nojalla voitaisiin luovuttaa. Poliisilain 7 luvun 2 §:n mukaiset luovutustilanteet muodostaisivat kuitenkin vain vähäisen poikkeuksen käyttötarkoitussidonnaisuudesta, koska luovuttaminen olisi sidottu yksittäistapaukseen sekä tarpeellisuuteen, välttämättömyyteen tai eräissä tilanteissa painavaan syyhyn. Luovuttaminen ei siis pykälän nojalla voisi olla säännöllistä. Lisäksi erityisiä henkilötietoryhmiä koskien yleis-lain välttämättömyysedellytys tulisi sovellettavaksi. Käyttötarkoitukset tietojen luovuttamisessa yksityiselle taholle olisivat erittäin painavat. Tiedon luovuttaminen poliisilain 7 luvun 2 §:n perusteella voi sisältää arkaluonteisia tietoja tai erityisiä henkilötietoryhmiä. Säännöstä voidaan kuitenkin pitää oikeasuhtaisena perusoikeuksien kannalta, koska tietojen luovuttaminen on siinä rajoitettu yksittäistapaukseen, tarpeellisuuteen tai välttämättömyyteen sekä asteellisella toimivaltasäännöksellä. Pykälän 2 momentissa luovutus on rajoitettu painavaan syyhyn, näissä tilanteissa kysymys on vakavista ja usein akuuteista tilanteista, joissa voi olla kysymys myös perustuslain 7 §:n suojaamista oikeuksista. Tietojen luovutuksella voidaan tällaisessa tilanteessa pelastaa ihmishenkiä ja muun muassa turvata kansallista turvallisuutta. Säännöksen aiheuttamat riskit henkilötietojen suojalle ovat vähäiset suhteessa henkilön tai ihmisjoukon hengen ja terveyden suojaamisen tai muun pykälässä säädetyn tiedonluovutustarkoituksen suojaamisen välttämättömyyteen.

Vastaava tiedonluovutussäännös säädettäisiin rajavartiolaitoksen hallintolain 17 a §:ään ja Tullin rikostorjuntalain 4 luvun 2 §:ään. Puolustusvoimista annetun lain 17 a §:ään säädettäisiin tiedonluovuttamista kriittiselle toimijalle ja kyberturvallisuuslain tarkoittamalle toimijalle koskeva säännös.

2.4 Poliisin henkilötietolakiin esitetyt muutokset

Poliisilain 7 luvun 2 § koskee poliisin hallussa olevien tietojen luovuttamista yksittäistapauksissa, kun taas poliisin henkilötietolain mukaisessa luovuttamisessa kysymys on säännöllisesti toistuvasta luovuttamisesta esimerkiksi teknisten rajapintojen kautta. Poliisin henkilötietolain sääntelyä täsmennettäisiin siten, että säädettäisiin nimenomaisesti mahdollisuudesta luovuttaa tiedot sekä oma-aloitteisesti että pyynnöstä.

Poliisin henkilötietolain 16 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 16 kohta, jossa säädettäisiin poliisin oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömiä tietoja siviilipalveluskeskukselta siviilipalvelusrekisteristä passilain (671/2006) ja henkilökorttilain (663/2016) mukaisen luvan hakijan ja haltijan esteettömyyden selvittämiseksi. Poliisilla on poliisin henkilötietolain 16 §:n 1 momentin 12 kohdan nojalla oikeus saada vastaavia tietoja myös Puolustusvoimilta. Käytännössä tiedonsaantioikeus tarkoittaisi sitä, että välttämättömät tiedot voitaisiin saada suoraan siviilipalvelusrekisteristä teknisen rajapinnan kautta, eikä asevelvollisen tai poliisin olisi välttämättä enää tarpeen olla yhteydessä siviilipalveluskeskukseen esteettömyyslausuntojen osalta. Tieto siitä, että henkilö on suorittanut siviilipalveluksen, on vakiintuneesti katsottu salassa pidettäväksi tiedoksi, sillä siviilipalveluksen suorittaminen on vakaumukseen perustuva valinta (laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999, julkisuuslaki, 24 §:n 1 momentin 32 kohta). Poliisi saisi tiedon ainoastaan siitä, onko henkilö siviilipalveluksen puolesta esteetön saamaan passin tai henkilökortin. Poliisi ei saisi esimerkiksi siviilipalvelustodistusta, terveydentilaan liittyviä tietoja tai tietoa siitä, onko henkilö vapautettu palveluksesta tai onko henkilö hakeutunut siviilipalvelukseen suoraan vai vasta asepalveluksen jälkeen.

Poliisin henkilötietolain 17 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 9 kohta, joka antaisi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitokselle (THL) mahdollisuuden tallettaa kuolemansyyn tutkimukseen liittyviä tietoja suoraan poliisin rekisteriin. THL:lla on kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 14 §:ään perustuva velvoite luovuttaa kuolemansyyn tutkimusta koskevat tiedot poliisille. Tallettaminen olisi mahdollista mainitun veloitteen toteuttamiseksi.

Lisäksi poliisin henkilötietolaista purettaisiin yleislain kanssa päällekkäistä sääntelyä koskien tietojen luovutustapaa, josta säädetään julkisuuslaissa ja julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, tiedonhallintalaki). Poliisin henkilötietolakiin tehtäisiin lisäksi eräitä teknisluonteisia muutoksia. Vastaavanlaisia muutoksia tehtäisiin Rajavartiolaitoksen, Tullin ja Puolustusvoimien henkilötietolakeihin.

2.5 Maahanmuuttoviraston tiedon saanti ja luovuttaminen koskien etsintäkuulutusta

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolakiin lisättäisiin uutena sääntelynä Maahanmuuttovirastolle oikeus saada tieto eräistä etsintäkuulutuksista sekä velvollisuus ilmoittaa poliisille tieto etsintäkuulutetun henkilöllisyydestä ja läsnäolosta Maahanmuuttoviraston toimitilassa.

Maahanmuuttohallinnon henkilötietolain 13 §:n uuden 5 momentin mukaan Maahanmuuttovirastolla olisi oikeus saada poliisilta salassapitosäännösten estämättä etsintäkuulutetun tavoittamisen myötävaikuttamiseksi tarpeelliset tiedot etsintäkuulutuksista, jotka koskevat Maahanmuuttoviraston toimitilassa maahantuloa, maastalähtöä, oleskelua, työntekoa tai Suomen kansalaisuutta koskevan oman asiansa käsittelyn vuoksi henkilökohtaisesti asioivan ulkomaalaisen henkilön kiinniottoa, pidättämistä

tai vangitsemista. Tällaisten etsintäkuulutuksen kohteena olevien henkilöiden tavoittamisessa olisi kysymys painavasta yleisestä edusta, kuten rikoksesta epäillyn, tuomitun tai vankilasta karanneen henkilön kiinniottamisesta. Esimerkiksi pelkästään omaisuuteen kohdistuvista etsintäkuulutuksista tiedonsaantioikeutta ei olisi. Tiedonsaantioikeuden tarkoitus olisi mahdollistaa se, että virasto voisi laillisesti tarkistaa, onko sen toimitilassa Maahanmuuttoviraston tehtäviin kuuluvan oman asiansa vuoksi asioivalla henkilöllä etsintäkuulutus poliisiasiaain tietojärjestelmässä. Käytännössä kyse olisi tilanteista, joissa ulkomaalainen olisi fyysisesti paikalla Maahanmuuttoviraston palvelupisteessä hoitamassa omaa asiaansa. Tiedonsaantioikeudella edesautettaisiin poliisin mahdollisuutta suorittaa sille kuuluvat etsintäkuulutuksen perusteena olevat tehtävät.

Samaan momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Maahanmuuttovirastolle velvollisuus ilmoittaa poliisille, jos sen toimitilassa olevasta henkilöstä löytyy edellä mainitussa tarkoituksessa annettu etsintäkuulutus. Ehdotetun säännöksen mukaan saatuaan tiedon henkilön voimassa olevasta etsintäkuulutuksesta Maahanmuuttovirastolla olisi salassapitosäännösten estämättä henkilön kiinniottamiseksi, pidättämiseksi tai vangitsemiseksi velvollisuus viipymättä ilmoittaa poliisille tieto etsintäkuulutetun henkilöllisyydestä ja läsnäolosta Maahanmuuttoviraston toimitilassa. Tieto koskisi vain henkilöllisyyttä ja läsnäolotietoa, eikä poliisille annettaisi säännöksen nojalla esimerkiksi tietoa sen hallintoasian sisällöstä, jonka vuoksi henkilö on asioinut Maahanmuuttovirastossa.